УДК 130.2:[061.1ЄС-044.247(4-6ЄС+477):17.022.1]:355.01
DOI https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.2.56

Русаков Сергій Сергійович,
кандидат філософських наук,
магістрант освітньо-професійної програми
«Публічна політика та врядування»
Київської школи економіки
orcid.org/0000-0002-8494-9445
srusakov@kse.org.ua

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ЦІННІСНО-КУЛЬТУРНИЙ ВИКЛИК ВОЄННОГО ЧАСУ

Стаття присвячена осмисленню європейської інтеграції України в умовах повномасштабної війни як процесу, що має виразний ціннісно-культурний вимір. Автор аналізує культурну політику як простір символічної взаємодії України та Європейського Союзу і як ключовий механізм адаптації до європейської ціннісно-нормативної моделі. Показано, що підписання Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 року та отримання Україною статусу кандидата на вступ до ЄС у червні 2022 року стало потужним зовнішнім стимулом для модернізації українських культурних інституцій і практик, сприяючи переходу від пострадянських моделей до європейських стандартів. В умовах війни культурна сфера набуває значення простору екзистенційного опору, консолідації суспільства та формування нової української ідентичності, орієнтованої на європейські цінності. У статті використано теоретичні концепції європеїзації в умовах конфлікту, диференційованої європеїзації та нормативної сили Європи для аналізу того, як війна впливає на реалізацію інтеграційних реформ та символічну легітимацію європейського вибору України. Окрему увагу приділено аналізу конкретних прикладів підтримки української культури з боку Європейського Союзу, зокрема спеціальним програмам «Creative Europe», «ZMINA: Rebuilding» та «Culture Helps», які виступають інструментами адаптації сфери культури України до вимог і стандартів ЄС.

Ключові слова: європеїзація, культурна політика, війна, нормативна сила Європи, конфліктна адаптація, інтеграція, культурна ідентичність.

Rusakov Serhii,
Candidate of Philosophical Sciences,
Master's Student of the Educational and Professional Program
«Public Policy and Governance»
Kyiv School of Economics
orcid.org/0000-0002-8494-9445
srusakov@kse.org.ua

EUROPEAN INTEGRATION AS A VALUE-CULTURAL CHALLENGE OF WARTIME

The article explores Ukraine's European integration during a full-scale war, analyzing this process from a distinct value-cultural perspective. The author examines cultural policy as a space of symbolic interaction between Ukraine and the European Union and as a crucial mechanism for adapting to the European normative-value model. It is shown that the signing of the Association Agreement with the EU in 2014 and Ukraine's receipt of candidate status for EU accession in June 2022 served as a powerful external stimulus for modernizing Ukrainian cultural institutions and practices, facilitating a shift from post-Soviet patterns to European standards. Amid wartime, the cultural sphere becomes an area of existential resistance, societal consolidation, and the formation of a new Ukrainian identity aligned with European values. The article employs theoretical frameworks of Europeanization under conflict conditions, differentiated Europeanization and the concept of Normative Power Europe to analyze how war impacts the implementation of integration reforms and the symbolic legitimization of Ukraine's European choice. Particular attention is given to specific EU-supported programs aimed at supporting Ukrainian culture, such as «Creative

Europe», «ZMINA: Rebuilding» and «Culture Helps» which serve as tools for adapting Ukraine's cultural sector to EU standards and requirements.

Key words: Europeanization, cultural policy, war, Normative Power Europe, conflict adaptation, integration, cultural identity.

Вступ. 23 червня 2022 року, попри активну фазу повномасштабної війни, Європейська рада ухвалила рішення надати Україні статус кандидата на вступ до Європейського Союзу (European Council, 2022). Цей крок мав не лише геополітичне значення, а й виявився потужним зовнішнім імпульсом для оновлення низки внутрішніх політик, зокрема у сфері культури. Водночас постала парадоксальна ситуація: воєнний стан як гранична форма кризи суверенності та безпеки зіштовхнувся із логікою євроінтеграції, що передбачає стабільність, передбачуваність та інституційну спроможність. Це породжує фундаментальне питання: чи здатен європейський вектор стати каталізатором глибинних реформ під час війни, чи ж воєнні реалії блокують можливість формування життєздатної та стратегічно орієнтованої державної культурної політики?

У цьому контексті культура постає як концептуальний центр політичної суб'єктності та ціннісної інтеграції. Після Революції Гідності українська культурна політика зазнала сутнісного зрушення: від наслідування пострадянських моделей – до впровадження нових європейських підходів, що апелюють до відкритості, децентралізації, підтримки творчих ініціатив. Символами цієї трансформації стали інституції нового типу – Український культурний фонд, Український інститут, Український інститут книги, які у взаємодії з європейськими ініціативами на кшталт House of Europe стали своєрідними «трансмісійними ременями» між європейською нормотворчістю та українською практикою.

Після повномасштабного військового вторгнення на територію України у 2022 році культура зазнала нової хвилі актуалізації. На зустрічі міністрів культури ЄС у 2022 р. пролунала спільна заява про «непохитну підтримку України» і про те, що культура та мистецтво необхідні в часи війни, адже служать засобом утвердження миру, діалогу, поваги і толерантності (Europe stands with Ukraine, 2022).

Європейський Союз розгорнув низку програм підтримки українського культурного сектору, зокрема шляхом розширення участі у програмі «Creative Europe», створення спеціальних інструментів допомоги переміщеним митцям (наприклад, «Culture Helps») та ініціатив з відновлення культурної спадщини. Таким чином, культура в умовах війни постає не лише як ресурс «м'якої сили», а й виконує символічну взаємодію між Україною та Європейським Союзом, який сприяє формуванню довіри, нормативної сумісності та спільного бачення майбутнього.

Аналіз досліджень і публікацій. Спираючись на актуальні наукові дослідження з європейських студій, культурології та політичної філософії, простежимо взаємозв'язок між євроінтеграцією, війною та змінами у сфері культури в Україні.

Наукова дискусія окреслює культурну політику ЄС як комплекс інтеграційних механізмів, що поєднують правові акти, фінансові програми та міжсекторальні партнерства. У хрестоматії М. Кеди та Т. Соломенної (2022) демонструється еволюція цієї системи від базових конвенцій до Creative Europe та фіксує три ключові засади: good governance, децентралізація та податкові стимули, які формують «м'яку» рамку розвитку культури.

У праці М. Місевич та Т. Дідковської (2020) стверджується, що стійкість культурного сектору ЄС ґрунтується на синергії державної, місцевої та приватної підтримки; «метод витягнутої руки» та податкові пільги залучають бізнес і громади без надмірного політичного втручання.

Історикиня Л. Приходько (2020) підкреслює стратегічний зсув Єврокомісії від короткотермінових ініціатив до цифрового Європейського культурного простору. Цифровізація, відкритий доступ до архівів і міжсекторальна співпраця перетворюють культуру на інструмент інтеграції та громадянської участі.

О. Комарніцька (2024) у культурологічній розвідці аналізує, як Creative Europe трансформує українську модель підтримки культури з регулятивного на проєктний формат. Спеціальна лінія 2023–2025 рр. (ZMINA:

Rebuilding, Culture Helps, U-RE-HERIT) показує, що гранти підсилюють мобільність митців, диверсифікують фінансування та перетворюють культуру на чинник післявоєнного відновлення.

Розгляд участі українських митців в умовах війни та підтримки міжнародною спільнотою розглядаються в тому числі автором цієї статті у науковій публікації (Ober J., Rusakov, S., & Matusevych T., 2024).

Таким чином, українські дослідники загалом вказують, що в умовах війни культура для України слугує чинником для реформ. Європейські програми водночас пом'якшують ризики та примушують модернізувати управління, доводячи взаємопідсилювальний зв'язок між інтеграцією та внутрішніми змінами.

Альтернативну теоретичну перспективу пропонує Т. Берцель (Börzel, 2023), яка зазначає, що війна в Україні не викликала інституційного поглиблення європейської інтеграції, але посилила відчуття спільного інтересу серед державчленів ЄС. У цьому контексті особливу увагу приділено політиці ідентичності, яка виступає ключовим аналітичним фокусом дослідження. Йдеться про переорієнтацію логіки інтеграційного процесу: від раціонально-інституційної до ціннісно-смислової, в рамках якого обговорення і переосмислення фундаментальних засад європейського порядку – солідарності, суверенності, демократичності – набуває першочергового значення. Таким чином, запропонований Берцель підхід дає змогу концептуалізувати європейську інтеграцію не лише як процес політичного та правового зближення, а як глибшу трансформацію колективної ідентичності, в рамках якої війна в Україні стає каталізатором символічної реінтерпретації самого проєкту Європи.

Додатково теоретичне пояснення впливу ЄС на країни-кандидати розширює модель диференційованої європеїзації (differentiated Europeanization), запропонована Ф. Шіммельфенігом (Schimmelfennig F., & Sedelmeier U., 2019), яку ми інтерпретуємо як динаміку концентричних зон європейського впливу, де нормативний імпульс ядра поступово модифікується під дією локальних політичних контекстів, культурних кодів і безпекових викликів.

Мета статті – проаналізувати культурну складову європейської інтеграції як чинник модернізації України та визначити як війна трансформує культурну політику, перетворюючи її на простір символічної взаємодії і адаптації до ціннісно-нормативної моделі Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу. Теоретична рамка дослідження побудована на концепції європеїзації в умовах конфлікту, що передбачає баланс між нормативним перенесенням acquis communautaire та його практичною імплементацією в контексті сек'юритизованого державного управління. Такий підхід дозволяє відійти від лінійної моделі інтеграції та розглянути її як політично обумовлений процес, що залежить від національних контекстів, кризових ситуацій і вимог безпеки.

Цей підхід конкретизується у моделі диференційованої європеїзації**,** запропонованою Ф. Шіммельфенігом (Schimmelfennig F., & Sedelmeier U., 2019). Її сутність полягає у тому, що європейський нормативний вплив нерівномірно розподіляється і слабшає зі збільшенням політичної та культурної дистанції від центру ЄС. Відтак ефективність європейського впливу залежить не лише від формальних критеріїв, а й від спроможності країни-кандидата засвоїти складні стандарти ЄС, адаптувавши їх до власних політичних та культурних умов.

Водночас важливою є ідея «нормативної сили Європи» (Normative Power Europe), яка розглядає європейську інтеграцію як символічно-ціннісний проєкт, де ЄС здійснює свій вплив через привабливість власних норм, принципів і способу життя (Skolimowska A. 2025). Для України це означає засвоєння європейських цінностей (демократія, верховенство права, толерантність) через символічні практики (використання європейської символіки, переосмислення історичної спадщини як частини європейського простору).

У випадку України, яка перебуває у ситуації екзистенційного виклику через воєнну агресію, культурна політика стає не лише сферою реалізації acquis, але й полем символічної легітимації європейського вибору. Війна загострює політизацію інтеграційного процесу, активізує дискурс антиколоніальної боротьби та сприяє формуванню нових форм громадянської участі та символічного опору. Таким чином, Україна демонструє приклад «конфліктної адаптації», де культурна політика виступає ключовим

медіатором між ціннісними вимогами ЄС і реаліями безпекової політики воєнного часу.

Запропонована теоретична рамка дає змогу комплексно розглянути процес євроінтеграції України в умовах війни. Вона об'єднує концепції європеїзації в умовах конфлікту, диференційованої європеїзації та нормативної сили Європи, пояснюючи, як війна не лише ускладнює, але й пришвидшує інтеграційні процеси, перетворюючи культурну політику на вирішальний чинник символічної інтеграції.

На нашу думку, осмислювати європейську інтеграцію варто не лише з інституційно-правового або економічного виміру, але й через ціннісно-культурний вимір. Європейський Союз від самого початку формувався як «спільнота спільних цінностей» і дотепер прагне формувати певну наднаціональну європейську ідентичність, що ґрунтується на демократичних принципах, правах людини, повазі до культурного різноманіття. Для України звернення до цього ціннісного простору означає суттєву трансформацію, яка полягає у виході з орбіти радянсько-російського культурного впливу та долучення до кола народів, об'єднаних спільними європейськими нормами.

Повномасштабна війна 2022 року актуалізувала культурний вимір європейської інтеграції України. Російська агресія супроводжується не тільки фізичним руйнуванням культурної спадщини, а й інформаційно-культурною війною, спрямованою на нівелювання самобутності української культури. Як зазначає С. Бідарєва, війна остаточно деконструювала міф «спільного пострадянського простору», спровокувавши різкий цивілізаційний зсув України до антиколоніального спротиву та формування нових наративів, у яких культура та мистецтво стали інструментами національного самоутвердження (Biedarieva S, 2023).

Однак культурні трансформації, обумовлені війною, не є абсолютно новим явищем. Вони стали логічним продовженням реформ, започаткованих ще після підписання Угоди про асоціацію з ЄС у 2014 р. Як вказує дослідниця Е. Ользацька (Olzacka E., 2023), завдяки активності незалежних культурних діячів та стимулюванню з боку ЄС в Україні сформувались нові інституції нового зразка: Український культурний фонд – для грантової підтримки культури, Український інститут – для культурної дипломатії, реформоване Державне агентство з питань кіно. Ці інституції впровадили європейські практики відкритих конкурсів та експертного оцінювання проєктів, що радикально змінило підходи до управління культурою, зробивши її більш відкритою та конкурентною.

З початком активної фази війни у 2022 році ці реформи отримали новий імпульс та стали частиною безпекової стратегії держави. Культура перестала сприйматися як вторинна, адже відтепер вона відіграє більш помітну роль у підтримці суспільної єдності, протидії ворожій пропаганді та захисті національної ідентичності. З одного боку, виникла необхідність оперативно захищати культурну спадщину від фізичного знищення, з іншого – забезпечити суспільну консолідацію, подолання психологічних травм війни та підтримку морального духу громадян.

На ці виклики дієвці культури та українська влада відповіли формуванням нової культурної стратегії та змінам законодавства на вимогу ЄС. Маніфест «Культурна консолідація заради Перемоги» (2022) сформулював першочергові завдання культурної політики у воєнний період: підтримка митців, документування воєнних злочинів проти культурної спадщини, протидія російській дезінформації. Дослідники О. Валевський та І. Валевська (2024) наголошують на необхідності створення такої культурної стратегії, яка б відповідала умовам війни і сприяла післявоєнному відновленню. На їхню думку, це неможливо без формування стійкої української ідентичності з чітким європейським компонентом, адже саме це дає змогу не просто вижити, але й досягти успіху у процесах європейської інтеграції.

Процес європейської інтеграції суттєво вплинув на зміст та пріоритети культурної політики України під час війни. Однією з ключових передумов для початку переговорів про вступ до ЄС стали реформи у медіасфері та політиці щодо національних меншин. У грудні 2022 року було ухвалено новий Закон «Про медіа», який гармонізує українське законодавство з Директивою ЄС про аудіовізуальні медіапослуги (Верховна Рада, 2023). Закон запровадив європейські стандарти регулювання медіаринку, посилив незалежність медіарегулятора та мав подвійне значення: виконання зобов'язань перед ЄС і водночас протидія російській пропаганді

та олігархічному впливу на інформаційний простір (Shyrokykh, K., Busol, K., Koval, D., 2025). Водночас ухвалено Закон «Про національні меншини (спільноти)», що відповідає рекомендаціям ЄС та Венеційської комісії. Цей закон гарантує культурні та мовні права меншин і служить своєрідним запобіжником проти внутрішніх перегинів у період війни, коли суспільна увага переважно зосереджена на питаннях безпеки. Ухвалення цих законів засвідчило, що Україна навіть у надзвичайних умовах прагне не відходити від європейського курсу, створюючи умови для майбутнього відновлення плюралізму та демократичного розвитку після війни.

Таким чином, війна стала потужним каталізатором змін, зробивши культурну політику України прикладом конфліктної адаптації: країна вимушена одночасно відповідати на виклики воєнного часу та інтегрувати європейські норми та цінності, перетворюючи культуру на ключовий простір символічної взаємодії з Європейським Союзом.

Водночас війна об'єктивно ускладнила реалізацію низки внутрішніх реформ. Наприклад, процес завершення децентралізації був тимчасово призупинений через пряме військове вторгнення. Як зазначають дослідники (Lukianets-Shakhova et al., 2024), політична нестабільність, посилення корупційних ризиків і безперервна військова загроза створюють суттєві перешкоди для подальших реформ та інтеграції. Однак навіть у цих умовах зовнішня підтримка з боку Європейського Союзу відіграє важливу компенсаторну роль, допомагаючи зберегти динаміку змін і підтримати життєздатність культурного сектору.

Спеціальний конкурс програми «Креативна Європа» 2022 року, унікальний за своєю спрямованістю виключно на підтримку української культури, є яскравою ілюстрацією того, як у воєнний час європеїзація набуває форми «конфліктної адаптації». Виділення Європейською Комісією окремого фінансування (5 млн євро) для культурних проєктів в Україні демонструє поєднання нормативного впливу ЄС (acquis communautaire у сфері культури й медіа) з практичним втіленням інтеграційних стандартів в умовах надзвичайного стану та екзистенційної загрози українській ідентичності (Ramilo A., 2024).

Проєкт «ZMINA: Rebuilding» не просто фінансово підтримує українських митців і культурні організації, що постраждали від війни, а й реалізує символічну функцію інтеграції української культури в загальноєвропейський дискурс (European Commission, 2023). Таким чином, ця ініціатива є прикладом нормативної сили Європи, де європейські цінності транслюються через художні практики. Цей проєкт показує, що інтеграція України до європейського культурного простору у воєнний час є не лише формальною реалізацією acquis, але й потужним символічним жестом солідарності та визнання європейської ідентичності української культури.

Інший проєкт «Culture Helps» можна розглянути крізь призму принципу диференційованої європеїзації. У цьому випадку культурний вплив ЄС конкретизується у формах підтримки культурної інтеграції внутрішньо переміщених осіб та біженців, адаптуючи європейські підходи до гуманітарних викликів українського суспільства. Реалізуючи малі грантові програми для культурних менеджерів і організацій, що працюють із переселенцями, цей проєкт демонструє, як європейські норми та цінності імплементуються в український контекст через культурні практики, що враховують специфічні умови війни (European Commission, 2023).

Вищевказані проєкти підтверджують гіпотезу, що в умовах воєнної кризи культурна політика стає не просто полем нормативного перенесення стандартів ЄС, але й простором символічного опору та ідентичнісного творення. Конкретні практики, підтримані ЄС, дають змогу українській культурі вийти за рамки національного контексту, утвердити її самостійну європейську суб'єктність, долаючи культурну та політичну дистанцію між Україною та ЄС, яка описана моделлю диференційованої європеїзації. Ці приклади також засвідчують, як у воєнні часи культурна політика перетворюється на медіатора між європейською нормативною логікою та національною потребою в безпеці, символічній легітимації та суспільній консолідації.

Висновки. Досвід України засвідчує, що процес європейської інтеграції в умовах війни виступає парадоксальним рушієм глибинних змін, задаючи державі чіткі орієнтири модернізації навіть у ситуації глибокої екзистенційної

кризи. Європейські вимоги щодо кандидатства, супроводжувані експертною та фінансовою підтримкою, стали зовнішнім «якорем», що утримує Україну на шляху реформ, попри воєнні загрози та внутрішні перешкоди. Цей феномен проявляється у прискоренні реформ у сферах судочинства, боротьби з корупцією, медіаполітики та, особливо яскраво, культурної політики.

Водночас європеїзація в умовах війни є процесом діалектичним, в якому війна одночасно і гальмує, і стимулює внутрішні трансформації. Пріоритет безпеки інколи змушує державу тимчасово посилювати контроль над інформаційним простором та призупиняти демократичні процедури. Економічні та людські втрати також ускладнюють впровадження реформ. Попри це, зовнішня підтримка з боку ЄС дає змогу зберегти імпульс перетворень та стимулювала модернізацію управлінських механізмів навіть у кризових умовах. Це особливо помітно у сфері культури, яка все більше стає простором впровадження європейських стандартів і цінностей.

Культурологічний аналіз цього процесу дозволяє концептуалізувати євроінтеграцію під час війни як «конфліктну адаптацію». У цьому сенсі культурна політика є медіатором між нормативною логікою європейських цінностей та прагматичними потребами виживання в умовах війни. Саме у сфері культури особливо виразно проявляється діалектичність між цими двома логіками та пошук компромісу між потребами оборони та демократичного розвитку. Отже, культура перестає бути лише сферою реалізації acquis communautaire, стаючи ключовим полем формування нової української ідентичності, здатної протистояти загрозам війни і водночас продовжити інтеграцію у європейський простір.

Український досвід європеїзації під час війни створює важливий прецедент для інших держав, що одночасно перебувають в умовах військової агресії та прагнуть інтегруватися у західні політичні та економічні структури. Він демонструє не лише можливість, а й конкретні механізми поєднання воєнної мобілізації з модернізацією, коли зовнішня підтримка з боку міжнародної спільноти (у даному випадку ЄС) є комплексною, тривалою та послідовною. Подальший успіх цієї моделі залежатиме від того, наскільки Україна зможе закріпити досягнуті зміни після завершення війни, уникнувши реваншу старих еліт і поствоєнних криз, а Європейський Союз – зберегти гнучкість і довгострокову підтримку, усвідомлюючи унікальність і цінність українського кейсу.

Отже, відповідь на питання, чи є європейська інтеграція в умовах війни стимулом чи перешкодою, є діалектичною та складною. Український приклад доводить, що за належних умов позитивний вплив євроінтеграції переважає над перешкодами. В умовах кризи вона перетворюється на стратегічну можливість для системного оновлення держави, у якому культура відіграє ключову роль, виступаючи простором символічної взаємодії між внутрішньою потребою виживання та зовнішніми ціннісно-нормативними вимогами Європи.

Список використаних джерел:

Верховна Рада. (2023). *31 березня набуває чинності Закон України «Про медіа» – Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики*. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/234832.html

Кеда, М., & Соломенна, Т. (2022). *Культурна політика Європейського Союзу*. Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Тараса Шевченка.

Комарніцька, О. В. (2024). «Креативна Європа» як інструмент фінансування та підтримки культурних ініціатив в Україні. *Культурологічний альманах*, (1), 332–339. https://doi.org/10.31392/cult.alm.2024.1.43

Міністерство культури та стратегічних комунікацій. (2022). *Маніфест «Культурна консолідація задля перемоги» щодо пріоритетів культурної політики в часи війни або 12 необхідних кроків*. URL: https://mcsc.gov.ua/news/manifest-kulturna-konsolidatsiia-zadlia-peremohy-shchodo-priorytetiv-kulturnoi-polityky-v-chasy-viyny-abo-12-neobkhidnykh-krokiv/

Місевич, М. А., & Дідковська, Т. В. (2020). Європейський досвід управління в сфері культури. *АГРОСВІТ*, (5), 56–63. https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.5.56

Приходько, Л. (2020). Культурна політика Комісії Європейського Союзу. *Архіви України*, (3), 7–31. https://doi.org/10.47315/archives2020.324.007

Biedarieva, S. (2023). *Ukraine's Decolonization and Its Cultural Impact in a Time of War*. Wilson Center. URL: https://www.wilsoncenter.org/article/ukraines-decolonization-and-its-cultural-impact-time-war-conversation-george-f-kennan

Börzel, T. (2023). European integration and the War in Ukraine: Just another crisis? *JCMS Journal of Common Market Studies*, 61(S1), 14–30. https://doi.org/10.1111/jcms.13550

Butsenko, O. (2024). *Ukraine. Interim cultural policy profile*. URL: https://www.culturalpolicies.net/wp-content/uploads/pdf_short/ukraine/Ukraine_interim_012024.pdf

European Council. (2022, June 23). *European Council conclusions on Ukraine, the membership applications of Ukraine, the Republic of Moldova and Georgia, Western Balkans and external relations*. Council of the European Union. URL: https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/06/23/european-council-conclusions-on-ukraine-the-membership-applications-of-ukraine-the-republic-of-moldova-and-georgia-western-balkans-and-external-relations-23-june-2022

European Commission (2023). *Creative Europe: 3 new projects to support Ukrainian Culture and Cultural Heritage.* URL: https://culture.ec.europa.eu/news/creative-europe-3-new-projects-to-support-ukrainian-culture-and-cultural-heritage#:~:text=The%20Creative%20Europe%20Programme%20has,tangible%20or%20intangible%20cultural%20heritage

Europe stands with Ukraine – Compendium of Cultural Policies & Trends. (2022, April 8). URL: https://www.culturalpolicies.net/2022/04/08/europe-stands-with-ukraine/

Lukianets-Shakhova, V., Pysarchuk, V., Sokh, K., Malatsai, I., & Tkachenko, V. (2024). Ukraine's journey towards European integration: Successes and future outlook. *Multidisciplinary Reviews*, 8, 2024spe077. https://doi.org/10.31893/multirev.2024spe077

Ober, J., Rusakov, S., & Matusevych, T. (2024). The effects of the war in Ukraine on the environment of Ukrainian artists: An evaluation by a diagnostic survey. *Media, War & Conflict*. https://doi.org/10.1177/17506352241269604

Olzacka, E. (2023). The development of Ukrainian cultural policy in the context of Russian hybrid aggression against Ukraine. *International Journal of Cultural Policy*, *30*(2), 141–157. https://doi.org/10.1080/10286632.2023.2187053

Ramilo, A. (2024). Supporting Ukraine's arts and culture. *European Education and Culture Executive Agency*. URL: https://www.kreativnievropa.cz/co5fokmmap3aa309/uploads/2024/03/supporting-ukraines-arts-and-culture-EC0623100ENN.pdf#:~:text=is%20an%20EU%20co,in%20Creative%20Europe%20participating%20countries

Schimmelfennig, F., & Sedelmeier, U. (2019). The Europeanization of Eastern Europe: The external incentives model revisited. *Journal of European Public Policy*, 27(6), 814–833. https://doi.org/10.1080/13501763.2019.1617333

Shyrokykh, K., Busol, K., & Koval, D. (2025). European Integration, and Democracy and Human Rights Reforms in Ukraine in the Wartime. In M. Rabinovych & A. Pintsch (Eds.), *Ukraine's Thorny Path to the EU* (Palgrave Studies in European Union Politics). Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-69154-6_7

Skolimowska, A. (2025). Normative Power Europe. Complexity and Challenges for Global Strategy After 2022. *Studia Europejskie*, (29), 273–286. https://doi.org/10.33067/SE.1.2025.14

Valevskyi, O., & Valevska, I. (2024). Strategic principles of cultural policy of Ukraine in the context of the course of European integration. *Actual Problems of International Relations*, (158), 17–25. https://doi.org/10.17721/apmv.2024.158.1.17-25

References:

Verkhovna Rada. (2023). 31 bereznia nabuvaie chynnosti Zakon Ukrainy «Pro media» – Komitet z pytan humanitarnoi ta informatsiinoï polityky [The Law of Ukraine "On Media" comes into force on March 31 – Committee on Humanitarian and Information Policy]. Retrieved from: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/234832.html [in Ukrainian].

Keda, M., & Solomenna, T. (2022). *Kulturna polityka Yevropeiskoho Soiuzu [Cultural Policy of the European Union]*. Natsionalnyi universytet «Chernihivskyi kolehium» imeni Tarasa Shevchenka. [in Ukrainian].

Komarnitska, O. V. (2024). «Kreatyvna Yevropa» yak instrument finansuvannia ta pidtrymky kulturnykh initsiatyv v Ukraini ["Creative Europe" as a Tool for Financing and Supporting Cultural Initiatives in Ukraine]. *Kulturolohichnyi almanakh* , (1), 332–339. https://doi.org/10.31392/cult.alm.2024.1.43 [in Ukrainian].

Ministerstvo kultury ta stratehichnykh komunikatsii. (2022). *Manifest «Kulturna konsolidatsiia zadlia peremohy» shchodo priorytetiv kulturnoi polityky v chasy viiny abo 12 neobkhidnykh krokiv [Manifesto "Cultural Consolidation for Victory" on Cultural Policy Priorities During the War or 12 Necessary Steps]*. Retrieved from: https://mcsc.gov.ua/news/manifest-kulturna-konsolidatsiia-zadlia-peremohy-shchodo-priorytetiv-kulturnoi-polityky-v-chasy-viyny-abo-12-neobkhidnykh-krokiv/ [in Ukrainian].

Misevych, M. A., & Didkovska, T. V. (2020). Yevropeiskyi dosvid upravlinnia v sferi kultury [European experience of management in the field of culture]. *AHROSVIT*, (5), 56–63. https://doi.org/10.32702/2306-6792.2020.5.56 [in Ukrainian].

Prykhodko, L. (2020). Kulturna polityka Komisiï Yevropeiskoho Soiuzu [Cultural Policy of the European Union Commission]. *Arkhivy Ukrainy*, (3), 7–31. https://doi.org/10.47315/archives2020.324.007 [in Ukrainian].

Biedarieva, S. (2023). *Ukraine's Decolonization and Its Cultural Impact in a Time of War*. Wilson Center. Retrieved from: https://www.wilsoncenter.org/article/ukraines-decolonization-and-its-cultural-impact-time-war-conversation-george-f-kennan [in English].

Börzel, T. (2023). European integration and the War in Ukraine: Just another crisis? *JCMS Journal of Common Market Studies*, 61(S1), 14–30. https://doi.org/10.1111/jcms.13550 [in English].

Butsenko, O. (2024). *Ukraine. Interim cultural policy profile*. Retrieved from: https://www.culturalpolicies.net/wp-content/uploads/pdf_short/ukraine/Ukraine_interim_012024.pdf [in English].

European Council. (2022, June 23). *European Council conclusions on Ukraine, the membership applications of Ukraine, the Republic of Moldova and Georgia, Western Balkans and external relations*. Council of the European Union. Retrieved from: https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/06/23/european-council-conclusions-on-ukraine-the-membership-applications-of-ukraine-the-republic-of-moldova-and-georgia-western-balkans-and-external-relations-23-june-2022 [in English].

European Commission (2023). *Creative Europe: 3 new projects to support Ukrainian Culture and Cultural Heritage.* Retrieved from: https://culture.ec.europa.eu/news/creative-europe-3-new-projects-to-support-ukrainian-culture-and-cultural-heritage#:~:text=The%20Creative%20Europe%20Programme%20has,tangible%20or%20intangible%20cultural%20heritage [in English].

Europe stands with Ukraine – Compendium of Cultural Policies & Trends. (2022, April 8). Retrieved from: https://www.culturalpolicies.net/2022/04/08/europe-stands-with-ukraine/ [in English].

Lukianets-Shakhova, V., Pysarchuk, V., Sokh, K., Malatsai, I., & Tkachenko, V. (2024). Ukraine's journey towards European integration: Successes and future outlook. *Multidisciplinary Reviews*, 8, 2024spe077. https://doi.org/10.31893/multirev.2024spe077 [in English].

Ober, J., Rusakov, S., & Matusevych, T. (2024). The effects of the war in Ukraine on the environment of Ukrainian artists: An evaluation by a diagnostic survey. *Media, War & Conflict*. https://doi.org/10.1177/17506352241269604 [in English].

Olzacka, E. (2023). The development of Ukrainian cultural policy in the context of Russian hybrid aggression against Ukraine. *International Journal of Cultural Policy*, 30(2), 141–157. https://doi.org/10.1080/10286632.2023.2187053 [in English].

Ramilo, A. (2024). Supporting Ukraine's arts and culture. *European Education and Culture Executive Agency*. Retrieved from: https://www.kreativnievropa.cz/co5fokmmap3aa309/uploads/2024/03/supporting-ukraines-arts-and-culture-EC0623100ENN.pdf#:~:text=is%20an%20EU%20co,in%20Creative%20Europe%20participating%20countries [in English].

Schimmelfennig, F., & Sedelmeier, U. (2019). The Europeanization of Eastern Europe: The external incentives model revisited. *Journal of European Public Policy*, 27(6), 814–833. https://doi.org/10.1080/13501763.2019.1617333 [in English].

Shyrokykh, K., Busol, K., & Koval, D. (2025). European Integration, and Democracy and Human Rights Reforms in Ukraine in the Wartime. In M. Rabinovych & A. Pintsch (Eds.), *Ukraine's Thorny Path to the EU* (Palgrave Studies in European Union Politics). Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-69154-6_7 [in English].

Skolimowska, A. (2025). Normative Power Europe. Complexity and Challenges for Global Strategy After 2022. *Studia Europejskie*, (29), 273–286. https://doi.org/10.33067/SE.1.2025.14 [in English].

Valevskyi, O., & Valevska, I. (2024). Strategic principles of cultural policy of Ukraine in the context of the course of European integration. *Actual Problems of International Relations*, (158), 17–25. https://doi.org/10.17721/apmv.2024.158.1.17-25 [in English].